

Directora: Verónica Ramírez Calise (Coordinadora Lingüística i professora d'Història de l'Art).

Consell de Redacció: Joan Escudé González (professor de Conservació i Restauració de 2n curs), Silvia Marín Ortega (professora de Conservació i Restauració de Béns Arqueològics), Miquel Mirambell Abancó (Director de l'ESCRBCC i professor d'Història de l'Art), Judit Alejandre Vidal (alumna de 1r curs comú de Conservació i Restauració) i Núria Ramón Camuñes (alumna de 3r curs de l'especialitat de Conservació i Restauració de Pintura).

Abstracts: Pauline Figuerola.

Disseny gràfic i maquetació: Mauricio O'Brien / Federación de ideas*

Impressió: Novoprint

Disseny Web: Nanoma

Col·laboradors Web: Eloy Fernández Castillo (alumne de 3r curs de l'especialitat de Conservació i Restauració de Béns Arqueològics) i Patricia Ibáñez Latorre (alumna de 3r curs de l'especialitat de Conservació i Restauració de Béns Arqueològics).

Publicació Anual

Edició: ESCRBCC (Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya).

C/ Aiguablava, 109-113. 08033- BARCELONA.

Director de l'ESCRBCC: Miquel Mirambell Abancó

Dipòsit legal: B-16094-2002

ISSN: 1579-3613

ISSN electrònic: 2462-3326

Portada/Contraportada: *Glorificació de sant Esteve*. Imatge general de l'anvers, després de les intervencions de conservació-restauració de l'any 2012 (Fotografia: © MNAC).

Unicum és una publicació anual sense ànim de lucre que tracta temes relacionats amb la conservació i restauració dels béns culturals, el patrimoni i les disciplines afins; es realitza amb les aportacions de professionals del món de la Conservació-Restauració i del patrimoni, de professors, d'alumnes i d'ex-alumnes de l'ESCRBCC.

Unicum és una revista oberta a totes les opinions, però no es fa responsable dels continguts signats pels respectius autors, que en seran els únics responsables, així com també dels permisos de reproducció dels materials de tercers que continguin.

La revista *Unicum* publicarà articles que siguin originals i inèdits. La presentació d'originals implica la cessió del dret de publicar-los tant en la versió impresa com en l'electrònica. La direcció es reserva el dret d'editar totalment o parcialment qualsevol material enviat.

Avaluadors externs: Abans de l'acceptació definitiva per part del Consell de Redacció, els originals seran sotmesos a revisió per part d'experts (peer review), que n'elaboraran un informe.

Si desitgeu participar amb nosaltres, seguïu les normes de publicació que figuren al final de la revista.

O poseu-vos en contacte amb l'ESCRBCC.

c/ Aiguablava, 109-113

08033- Barcelona

Tf: 93 354 69 92

Fax: 93 276 28 27

www.xtec.cat/escrbcc

escrbcc@xtec.cat

<http://unicum.cat>

Amb la certificació pel nivell de qualitat:

Editorial

Ja ha passat un any i, puntualment, presentem una nova edició de la revista *Unicum*. No obstant això, a diferència de cursos anteriors, aquest està sent molt especial per l'ESCRBCC, ja que celebra el seu 25è aniversari; per això, s'estan succeint diversos actes com conferències, presentacions i cursos que, esperem, contribuiran a aconseguir que la nostra institució sigui encara més una part activa en l'àmbit de la conservació i restauració del patrimoni, tal com ho ha estat durant aquest últim quart de segle. Un bon exemple de l'activitat desenvolupada en aquest camp és la nostra revista que, de forma ininterrompuda durant 17 anys, ha anat presentant el seu número anual.

En aquesta edició a la revista *Unicum*, continuant amb la intenció d'oferir articles interessants i útils als nostres lectors, publiquem, a més de quatre articles realitzats a partir dels millors Treballs Finals de les especialitats de conservació i restauració impartides en l'ESCRBCC, quatre articles més sobre conservació i restauració de document gràfic, de pintura i iconografia. Com és habitual, també presentem un apartat de notícies que recull els esdeveniments més importants relacionats amb l'ESCRBCC, que en aquesta edició és bastant ampli donada la rellevant i intensa activitat tant institucional com formativa de l'escola amb motiu del seu vint-i-cinquè aniversari.

L'ESCRBCC, al llarg de la seva història, ha anat adaptant-se a l'evolució que l'àmbit de la conservació i restauració de béns culturals ha experimentat en les últimes dècades, obligant-nos a tots (professionals, docents i

alumnes) a renovar la nostra informació sobre processos, materials i intervencions. Aquest va ser un dels motius pels quals es va crear la revista *Unicum*: ser un mitjà obert per a la presentació i difusió de projectes i propostes, idees i innovacions, tecnologies i metodologies que ens ajudi en aquesta necessària actualització de coneixements.

Conscients que per a això l'accés a la informació ha de facilitar-se el màxim possible, he de recordar que des de fa uns anys la nostra revista està present en el repositori en línia RACO (<http://www.raco.cat/index.php/unicum>), des del qual es pot accedir a tots els articles publicats en les edicions passades i que va sent actualitzat anualment.

Per poder complir amb aquesta labor periòdica de difusió dels coneixements sobre conservació i restauració del patrimoni, una vegada conculsa la realització del present número, i gairebé sense pausa, començarem a preparar el número 17 d'*Unicum*, per a això tot l'equip de la revista (professors i alumnes) començarem a recollir propostes de nous articles que resultin interessants i útils als nostres lectors.

He de finalitzar, com sempre, transmetent el nostre agraïment a tots els autors dels articles i als col·laboradors pel seu esforç i confiança en la nostra revista i, especialment, als lectors, els quals ens fan continuar amb la nostra feina a *Unicum* i intentar millorar cada any.

Verónica Ramírez Calise
Directora d'*Unicum*